

فراتر از خبر

درگذشت جورج کیو، مأمور سی‌آی‌ای که در پروندهٔ «ایران-کنترا» نقش داشت

راديو فردا

کمتر از یک دقیقه پیش

جلسه پرسش و پاسخ در کنگره آمریکا در هفتم ژوئیه ۱۹۸۷ برای بررسی قضیهٔ «ایران-کنترا» که بعدها به «ایران گیت» نیز معروف شد

جورج دبلیو کیو، مأمور سی‌آی‌ای که پس از ۲۰ سال فعالیت مخفی در خاورمیانه و پاکستان، در جریان رسوایی مشهور «ایران-کنترا» برای کمک به آزادی گروگان‌های آمریکایی در لبنان از بازنشستگی فراخوانده شد، روز چهاردهم اوت در ایالت مریلند درگذشت. او هنگام مرگ ۹۷ سال داشت.

سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا، سی‌آی‌ای، در بیانیه‌ای اعلام کرد که آقای کیو با شخصیت‌های برجسته، جذاب و گاه افسانه‌ای معاشرت داشت؛ برخی از آنان را به خدمت دستگاه اطلاعاتی درآورد و برخی دیگر بعدها به شهرتی جهانی دست یافتند.

آقای کیو که از معدود افراد مسلط به زبان فارسی در سی‌آی‌ای بود، دو بار در دوران حکومت محمدرضا شاه در تهران مأموریت داشت. به نوشته روزنامه نیویورک تایمز، او شناختی عمیق از سیاست ایران داشت

و حتی پس از بازنشستگی از سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا در سال ۱۹۸۰، ارتباطات خود در ایران را حفظ کرده بود.

کیو که در سال ۱۹۸۶ همچنان به عنوان مشاور قراردادی با سی‌آی‌ای همکاری می‌کرد، درخواست ویلیام کیسی، رئیس وقت سازمان، برای پیوستن به گروه کوچکی را پذیرفت که طی چند ماه با مقام‌ها و واسطه‌های ایرانی در تهران و شهرهای دیگر دیدار می‌کرد تا درباره آزادی هفت گروگان آمریکایی که در بیروت به دست گروه‌های شبه‌نظامی مورد حمایت جمهوری اسلامی اسیر بودند، مذاکره کند.

توافق «غیرقانونی» که در نهایت شکل گرفت، شامل فروش تسلیحات آمریکایی به ایران در ازای آزادی گروگان‌ها و انتقال مخفیانه درآمد حاصل از این فروش به شورشیان راست‌گرای کنترا در نیکاراگوئه بود. این اقدام در عمل محدودیت‌های تسلیحاتی وضع‌شده از سوی کنگره آمریکا را دور می‌زد. از این رسوایی سیاسی دولت رونالد ریگان که به نام «ایران-کنترا» مشهور شد، به عنوان دومین رسوایی بزرگ ایالات متحده پس از «واترگیت» یاد می‌شود.

کیو به عنوان کارشناس ایران و مترجم هیئت آمریکایی، از همان ابتدا نسبت به این عملیات مخفیانه تردید داشت. به نوشته نیویورک تایمز، یکی از نگرانی‌های اصلی او نقش «منوچهر قربانی‌فرد، دلال اسلحه ایرانی» بود که در آزمون‌های دروغ‌سنجی سی‌آی‌ای مردود شده بود. کیو بعدها او را «غیراخلاقی‌ترین فردی که تاکنون دیده‌ام» توصیف کرد.

بیشتر در این باره:

حقایق درباره پرونده ایران-کنترا؛ ۲۵ سال بعد

کیو در نخستین دیدار با مقام‌های ایرانی در ماه مه ۱۹۸۶، یک کیک شکلاتی به شکل کلید آورد؛ هدیه‌ای نمادین که به نوشته مورخان آمریکایی، بیانگر تمایل آمریکایی‌ها برای گشودن دری بود که مانع برقراری دوباره روابط ایران و آمریکا شده بود.

هیئت آمریکایی که رابرت سی. مک‌فارلین، مشاور پیشین امنیت ملی رونالد ریگان، و الیور نورث از شورای امنیت ملی نیز در آن حضور داشتند، از سوی ایرانی‌ها با برخوردی سرد و خصمانه روبه‌رو شدند. به گفته کیو، طرف ایرانی بخش عمده جلسات را به یادآوری گناهان گذشته ایالات متحده اختصاص داد.

بر اساس گزارش نیویورک تایمز، در جریان مذاکرات روشن شد که طرف ایرانی زمان کافی برای فراهم کردن مقدمات آزادی گروگان‌ها در اختیار نداشته است. کیو در سال ۱۹۹۴ نوشت: یکی از اعضای هیئت مذاکره‌کننده ایرانی به من گفت که آن‌ها اساساً باور نداشتند ما واقعاً به تهران بیاییم؛ به همین دلیل، تنها عصر ۲۵ مه، یعنی پس از ورود ما به تهران، فردی را برای مذاکره با گروگان‌گیران اصلی به لبنان فرستادند.

این مذاکرات سرانجام یک نتیجه ملموس داشت: در ۲۸ اکتبر، ۵۰۰ موشک ضدتانک تاو که پیش‌تر در ماه مه به اسرائیل فرستاده شده بود، به ایران تحویل داده شد. طی دو روز بعد، کیو و نورث در میان مقام‌های آمریکایی بودند که در آلمان غربی با علی‌هاشمی، برادرزاده **اکبر هاشمی رفسنجانی**، رئیس وقت مجلس شورای اسلامی دیدار کردند. این گفت‌وگوها به آزادی دیوید جیکوبسن، یکی از گروگان‌های آمریکایی، انجامید.

کیو پس از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه، در سال ۱۹۴۷ به ارتش آمریکا پیوست و در مدرسهٔ زبان ارتش در کالیفرنیا زبان فارسی آموخت. او مدرک کارشناسی خود را در رشتهٔ مطالعات خاورمیانه از دانشگاه پرینستون دریافت کرد. او در نهایت، پیشنهاد همکاری با سازمان اطلاعات مرکزی آمریکا، سی‌آی‌ای، را پذیرفت.

کیو پس از یک دوره مأموریت در تهران در سال ۱۹۶۳، به بیروت اعزام شد. در سال ۱۹۶۸، مأموریت دو ساله را در مقر سی‌آی‌ای در ویرجینیا آغاز کرد. در سال ۱۹۷۰ بار دیگر به مأموریت خارجی رفت و به عنوان معاون رئیس پایگاه سی‌آی‌ای در اسلام‌آباد منصوب شد. سه سال بعد در سال ۱۹۷۳، به تهران بازگشت و به مدت سه سال همان سمت را بر عهده داشت.

در سال ۱۹۷۶، به عربستان سعودی منتقل شد و ریاست پایگاه سی‌آی‌ای در آن کشور را بر عهده داشت. اما در سال ۱۹۷۹ دولت جیمی کارتر او را فراخواند؛ رهبری عربستان او را «عنصر نامطلوب» اعلام کرده بود، زیرا تلاش‌های کیو برای آگاهی از میزان اختلافات و شکاف‌های داخلی در خاندان حاکم سعودی، نگرانی خانواده سلطنتی را برانگیخته بود.

آقای کیو در دوران بازنشستگی چند رمان نوشت، از جمله «اکتبر ۱۹۸۰» که داستان آن در دوران انتخابات ریاست جمهوری ۱۹۸۰ و بحران گروگان‌گیری در ایران رخ می‌دهد. کیو هرگز در ماجرای ایران-کنترا به ارتکاب جرمی متهم نشد.

این مطلب بخشی از:

فراتر از خبر

از گوشه و کنار جهان

بایگانی